

Antoni Pelczyk

Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy

24. konferencja Stowarzyszenia Europejskich Muzeów na Wolnym Powietrzu (AEOM)

W dniach 25-29 września 2009 r. odbyła się 24. konferencja Stowarzyszenia Europejskich Muzeów na Wolnym Powietrzu (*Association of European Open Air Museums*). Gospodarzem konferencji było Danmarks Købstadmuseet *Den Gamle By* w Aarhus (Dania). Udział w niej wzięło ponad 100 osób z 18 krajów europejskich, a także goście z USA, Kanady, Australii i Japonii. Polskie środowisko skansenowskie reprezentowały 4 osoby: Teresa Lasowa i Sonia Klein z Kaszubskiego Parku Etnograficznego we Wdzydżach Kiszewskich oraz Marek Krężałek i Antoni Pelczyk z Wielkopolskiego Parku Etnograficznego w Dziekanowicach. Oddz. Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy.

Konferencja towarzyszyła Zgromadzeniu Ogólnemu AEOM, organizacji afiliowanej przy ICOM, która w swoich szeregach skupia ok. 150 członków z 26 państw europejskich.

Członkami związku są pracownicy merytoryczni (zazwyczaj dyrektorzy) najważniejszych muzeów skansenowskich w Europie. Najliczniej reprezentowane są muzea skandynewskie i niemieckie. Polskie muzealnictwo, od kilku lat, czynnie reprezentują: Teresa Lasowa, Marek Krężałek i Antoni Pelczyk. Wcześniej bardzo aktywnie działali w nim Jerzy Czajkowski z Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku oraz Mieczysław Kurzątkowski z Muzeum Wsi Lubelskiej w Lublinie.

AEOM powstało 7 lipca 1972 roku w Helsinkach z Grupy Roboczej Europejskich Muzeów na Wolnym Powietrzu, którą w 1966 roku z inicjatywy Josefa Weyns'a (dyrektora muzeum w Bokrijk) zawiązało 15 dyrektorów muzeów skansenowskich reprezentujących 6 państw. Uzasadnieniem ówczesnego powołania Grupy Roboczej była potrzeba nawiązania i utrzymania stałych kontaktów między muzeami oraz wymiana doświadczeń i poglądów naukowych. Obecnie podstawowymi zadaniami Stowarzyszenia są: wymiana naukowego, technicznego, praktycznego i organizacyjnego doświadczenia stosownego dla tego typu muzeów, a także powszechna promocja idei muzealnictwa na wolnym powietrzu (więcej na stronie: aeom.org)

Na czele Stowarzyszenia stoi kilkusobowe prezydium o zmieniającym się co dwa lata składzie, któremu przewodzi Prezydent. Dotychczas funkcję Prezydenta pełniło kolejno 9 osób:

1. August Johan Bernet Kempers, Holandia (1970-1976)
2. Adelhart Zippelius, Niemcy (1976-1982)
3. Claus Ahrens, Niemcy (1982-1988)
4. Christopher Zeuner, Anglia (1988-1993)

5. Gunnar Elfström, Szwecja (1993-1997):
6. Jan Vaessen, Holandia (1997-2001)
7. Michael Dauskardt, Niemcy (2001-2003)
8. Miklós Cseri, Węgry (2003-2007)
9. Thomas Bloch Ravn, Dania (2007-)

Cyklicznie organizowanemu Zgromadzeniu Ogólnemu towarzyszy zawsze konferencja, poświęcona wybranemu problemowi. Tym razem obrady, które we wtorek (25. 09.) i w środę (26. 09.) toczyły się na terenie muzeum w zabytkowym Helsingør Theater z 1817 roku (il. 1, 2), dotyczyły dwóch zagadnień.

Pierwsze zagadnienie zatytułowane: *The Myth of Authenticity*, teoretycznie rozwinął prof. Frederik Stjernfelt z Uniwersytetu z Aarhus, a skomentowali Monika Kania-Schütz z *Freilichtmuseum Glentleiten* (Niemcy) oraz Henrik Zipsane z muzeum *Jamtli* (Szwecja). W trakcie wypowiedzi zwrócili oni uwagę m. in. na etymologię i współczesne znaczenie terminu autentyzm, jego rodzaje, sprzeczności i zmieniające się postrzeganie. Po zakończeniu obrad, organizatorzy konferencji przeznaczili popołudniowy czas na zwiedzanie muzeum. Dzięki temu wielu uczestników miało możliwość szczegółowego zapoznania się z *Den Gamle By*, z jego problemami w ekspozowaniu i ożywianiu architektury miejskiej w warunkach muzealnych (il. 3, 4, 5), a także z aktualnie prowadzonymi pracami budowlanymi oraz planami dalszej jego rozbudowy (il. 6, 7). Dla wielu uczestników przyjemnie było zobaczyć wywieszone plakaty z ich muzeów (il. 8), które wcześniej zostały przesłane na wystawę do *Dansk Plakatmuseum* - oddziału *Den Gamle By*. Dzień zakończono wizytą w *ARoS (Aarhus Kunstmuseum)*, które udostępniło publiczności w 2004 r. posiada, nie uwzględniając zbioru kopenhaskiego, największy zbiór sztuki duńskiej.

Drugi dzień, konferencji poświęcono zagadnieniu, które zostało sformułowane w formie pytania: *How do we make Open-Air Museums Relevant to the Present Day Public?* Na tak postawione pytanie udzieliła odpowiedzi Anne Knudsen z *Den Fynske Landsby* (Dania), a skomentowali Anita Horvarth z *Szabadtéri Néprajzi Múzeum* (Węgry) oraz Olav Aaraas z *Norsk Folkemuseum* (Norwegia). Po głównych referatach z krótkimi komunikatami wystąpili:

- Katarina Frost (Szwecja): *Making the open air museum accessible to everyone – an impossible task?*
- Edwin Huwyler (Szwajcaria): *Tradition and Innovation, Revitalisation of 16th century blockhaus.*
- Katharina Schlimmgen-Ehmke (Niemcy): *A neonpink Theme year. A new apperance in LWL-Freilichtmuseum Detmold.*
- Linda Ballard (Wielka Brytania): *Telling it Right: Traditional Narrative in the Open Air Museum Context.*
- Branka Sprem Lovric (Chorwacja): *The traditional crafts – new attractions to the cultural tourism.*
- Pieter Matthijs Gijsberes (Holandia): *Netherlands Open Air Museum & the National Historic Museum, recent developments!*
- Benno Blæsild (Dania): *The Time Machine –serious museum for teenagers.*

Wystąpienia te oraz krótkie pomiędzy nimi dyskusje były ostatnimi punktami programu naukowego konferencji. Całość materiałów konferencyjnych zostanie opublikowana w sprawozdaniu *Report of the Conference 2009*.

W tym samym dniu, bezpośrednio po zakończeniu części naukowej, gospodarze konferencji zorganizowali wyjazd do Ebeltoft, niewielkiej miejscowości nadmorskiej, gdzie uczestnicy konferencji mieli możliwość wejścia na pokład fregaty *Jylland*, która aktualnie jest najdłuższym na świecie statkiem zbudowanym z drewna (il. 9). Po wycofaniu jej z czynnej służby wojskowej, przeprowadzeniu prac konserwatorskich i zorganizowaniu wystawy stałej prezentującej różne sceny z życia na pokładzie fregaty (il. 10), nadano jej status morskiego muzeum na wolnym powietrzu, które wśród zwiedzających cieszy się dużą popularnością. Popularności przysparzają jej przede wszystkim organizowane przez załogę liczne interaktywne inscenizacje z życia marynarzy Królewskiej Marynarki Wojennej Danii, kończące się zazwyczaj wystrzałem z pokładowej armatki.

Trzeci, ostatni dzień konferencji, przeznaczony był na objazd studyjny, na szlaku Aarhus-Randers-Alborg-Hanstholm-Viborg-Aarhus (zob. il. 11). W programie znalazły się wizyty w:

Lindholm Høje Museet – archeologiczne muzeum na wolnym powietrzu (il. 12a,b). Składa się z dwóch części: z ogromnego, chronionego *in situ*, cmentarzyska wikingów (il. 13) z kamiennymi grobowcami w kształcie statków (il. 14) i kół oraz pawilonowych wystaw stałych poświęconych prehistorii regionu Limfjord (il. 15, 16, 17) i poświęconych życiu codziennemu w epoce żelaza i w okresie wikingów (il. 18, 19, 20).

Museumscenter Hanstholm - plenerowe muzeum historii II wojny światowej, gdzie *in situ* eksponowanych jest 19 bunkrów z lat 1940-1944, które wraz z baterią czterech dział kalibru 380 mm tworzyły jedną z największych fortyfikacji na Wale Atlantycznym. Aktualnie oprócz pawilonowej wystawy stałej (il. 21) i bunkrów można zobaczyć kilka rozstawionych w plenerze różnego kalibru armat (il. 22).

Hjerl Hedes Frilandsmuseum – typowe muzeum etnograficzne na wolnym powietrzu (il. 23, 24), założone w 1932 roku, prezentuje życie codzienne mieszkańców Jutlandii, szczególnie Jutlandii Zachodniej. Dużą atrakcją i niespodzianką dla zwiedzających muzeum jest to, że obok tradycyjnych obiektów z 19. i początków 20. wieku (il. 25), możemy spotkać tu, często „ożywianą”, rekonstrukcję wikingów z epoki kamienia (il. 26).

W ostatni dzień pobytu w Aarhus zwołano Zgromadzenie Ogólne członków AEOM, które poprzedziły komunikaty kilku członków Stowarzyszenia:

- Henrik Zipsane (Szwecja): *European Cultural Policy and the Challenge of Open Air Museums*.
- Adelheid Ponsioen (Holandia): *Cooperation between ROC and Netherlands Open Air Museum*.
- Mihail Dancus (Rumunia): *Open Air Museums – a place to rediscover Identity in contemporary Society*.
- Peter Lummel (Niemcy): *Internet portals for museums – what to do and which results*.
- Johan Höggqvist (Szwecja): *The Importance of being Honest*.
- Miklós Cseri (Węgry): *New investments in the Hungarian Open Air Museum 2007-2009*.

Po wysłuchaniu komunikatów, a następnie odczytaniu protokołu z Walnego Zgromadzenia w 2007 roku, głos zabrał Prezydent Stowarzyszenia, który przedstawił raport z działalności Prezydium upływającej kadencji. Kolejnym punktem zebrania była oficjalna rekomendacja i przyjęcie 12 nowych członków Stowarzyszenia. Żeby zostać członkiem AEOM trzeba spełnić kilka warunków: uczestniczyć w co najmniej dwóch konferencjach,

posiadać rekomendacje co najmniej dwóch członków Stowarzyszenia (w tym co najmniej jednego z innego muzeum) oraz złożyć krótkie CV.

Po przedstawieniu nowych członków i przyjęciu ich do Stowarzyszenia, dokonano wyboru nowych władz. Prezydentem Stowarzyszenia ponownie został Thomas Bloch Ravn (Dania), a na Jego zastępcę wybrano Jana Carstensena (Niemcy). Ponadto do składu członkowskiego weszli:

- Richard Harris (Wielka Brytania)
- Vitezslav Koukal (Czechy)
- Monika Kania Schütz (Niemcy)
- Katarina Frost (Szwecja)
- **Marek Krężalek** (Polska)

Na koniec Walnego Zgromadzenia, przedstawiono informację o przyszłej 25. konferencji, którą wspólnie w 2011 roku zorganizują koledzy z Czech i Słowacji.

Oficjalnym i bardzo uroczystym zakończeniem 24. spotkania członków AEOM była wspólna kolacja (il. 27) z Jej Wysokością Królową Danii Małgorzatą II – protektorką muzeum *Den Gamle By*.

Fot. 1. Helsingør Theater - miejsce obrad uczestników konferencji (fot. Den Gamle By)
Helsingør Theater - the deliberation place for the participants of the conference (photograph by Den Gamle By)

Fot. 2. Helsingør Theater - miejsce obrad uczestników konferencji (fot. Den Gamle By)
Helsingør Theater - the deliberation place for the participants of the conference (photograph by Den Gamle By)

Fot. 3. Wejście i fragment zabudowy Den Gamle By (fot. A. Pelczyk)
Entrance to Den Gamle By (The Old Town - National Open Air Museum of Urban History and Culture in Århus, Denmark) and the view on buildings (photograph by A. Pelczyk)

Fot. 4. Czarujący uśmiech Pani domu w jednym z obiektów Den Gamle By (fot. A. Pelczyk)
Charming smile of the Lady of the House in one of the buildings of Den Gamle By (photograph by A. Pelczyk)

Fot. 5. Rynek - fragment zabudowy Den Gamle By (fot. A. Pelczyk)
Town square - a fragment of the buildings of Den Gamle By (photograph by A. Pelczyk)

Fot. 6. Współczesny plac budowy w Den Gamle By (fot. A. Pelczyk)
Modern construction site in Den Gamle By (photograph by A. Pelczyk)

Fot. 7. Wizualizacja zabudowy w nowym sektorze Den Gamle By (fot. A. Pelczyk)
Visualisation of the housing in a new sector of Den Gamle By (photograph by A. Pelczyk)

Fot. 8. Fragment wystawy plakatów wystawionych w Den Gamle By (fot. A. Pelczyk)
Fragment of the poster exhibition at Den Gamle By (photograph by A. Pelczyk)

Fot. 9. Fregata Jylland (fot. M. Krężałek)
Frigate Jylland (photograph by M. Krężałek)

Fot. 10. Fregata Jylland. Sceny z życia marynarzy na fregacie (fot. M. Krężałek)
Frigate Jylland. Scenes from the frigate sailors life (photograph by M. Krężałek)

Fot. 11. Trasa (linia przerywana) objazdu studyjnego (reprodukcja mapki z: Programme 24. Conference AEOM, Den Gamle By 2009)
Route (a dotted line) of the study tour (reprint of the map from: Programme 24. Conference AEOM, Den Gamle By 2009)

Fot. 12a. Lindholm Høje Musset. Budynek muzealny - front (fot. A. Pelczyk)
Lindholm Høje Musset. Building in the Vikings museum in Ålborg - the front (photograph by A. Pelczyk)

Fot. 12b. Lindholm Høje Musset. Budynek muzealny - tył (fot. A. Pelczyk)
Lindholm Høje Musset. Building in the Vikings museum in Ålborg - the rear (photograph by A. Pelczyk)

Fot. 13. Największe cmentarzysko wikingów w Skandynawii, ekspozycja *in situ* Lindholm Høje Musset (fot. A. Pelczyk)
The Scandinavia's largest Viking burial site, in situ exposition at Lindholm Høje Musset (photograph by A. Pelczyk)

Fot. 14. Największe cmentarzysko wikingów w Skandynawii, ekspozycja *in situ* Lindholm Høje Musset (fot. M. Krężałek)
The Scandinavia's largest Viking burial site, in situ exposition at Lindholm Høje Musset (photograph by M. Krężałek)

Fot. 15. Lindholm Høje Musset. Fragment wystawy - Prahistoria regionu Limfjord (fot. A. Pelczyk)
Lindholm Høje Musset. Fragment of the exhibition - Prehistory of the Limfjord Region (photograph by A. Pelczyk)

Fot. 16. Lindholm Høje Musset. Fragment wystawy - Prahistoria regionu Limfjord (fot. A. Pelczyk)
Lindholm Høje Musset. Fragment of the exhibition - Prehistory of the Limfjord Region (photograph by A. Pelczyk)

Fot. 17. Lindholm Høje Musset. Fragment wystawy - Prahistoria regionu Limfjord (fot. A. Pelczyk)
Lindholm Høje Musset. Fragment of the exhibition - Prehistory of the Limfjord Region (photograph by A. Pelczyk)

Fot. 18. Lindholm Høje Musset. Fragment wystawy przedstawiającej codzienne życie wikingów (fot. A. Pelczyk)
Lindholm Høje Musset. Fragment of the exhibition presenting the Vikings' everyday life (photograph by A. Pelczyk)

Fot. 19. Lindholm Høje Musset. Fragment wystawy przedstawiającej codzienne życie wikingów (fot. A. Pelczyk)
Lindholm Høje Musset. Fragment of the exhibition presenting the Vikings' everyday life (photograph b

Fot. 20. Lindholm Høje Musset. Fragment wystawy przedstawiającej codzienne życie wikingów (fot. A. Pelczyk)
Lindholm Høje Musset. Fragment of the exhibition presenting the Vikings' everyday life (photograph b

Fot. 21. *Museums Center Hanstholm*. Budynek mieszkalny - ekspozycja stała (fot. A. Pelczyk)
Museums Center Hanstholm. The museum building - permanent exhibition (photograph by A. Pelczyk)

Fot. 22. *Museums Center Hanstholm*. Fragment plenerowej ekspozycji różnego kalibru armat (fot. M. Krężałek)
Museums Center Hanstholm. Fragment of the open-air exposition presenting the cannons of various calibres (photograph by M. Krężałek)

Fot. 23. *Hjerl Hedes Frilandsmuseum*. Budynek muzealny - front (fot. A. Pelczyk)
Hjerl Hedes Frilandsmuseum. The museum building - the front (photograph by A. Pelczyk)

Fot. 24. *Hjerl Hedes Frilandsmuseum*. Budynek muzealny - część usługowa dla zwiedzających (fot. A. Pelczyk)
Hjerl Hedes Frilandsmuseum. The museum building - part with the services for the visitors (photograph by A. Pelczyk)

Fot.25. *Hjerl Hedes Frilandsmuseum*. Fragment ekspozycji etnograficznej na wolnym powietrzu i forma jej ożywiania (fot. A. Pelczyk)

Hjerl Hedes Frilandsmuseum. Fragment of the open-air ethnographical exposition and the way of creating the living skansen (photograph by A. Pelczyk)

Fot.26. *Hjerl Hedes Frilandsmuseum*. Fragment ekspozycji archeologicznej - rekonstrukcja osady wikingów (fot. A. Pelczyk)

Hjerl Hedes Frilandsmuseum. Fragment of the archeological exposition - reconstruction of the Viking settlement (photograph by A. Pelczyk)

Fot.27. Członkowie Prezydium AEOM w towarzystwie Jej Wysokości Królowej Danii Małgorzaty II. Na pierwszym planie przedstawiciel Polski - Marek Krężałek (fot. Den Gamle By)

Members of the AEOM Executive Committee accompanying Her Majesty Queen Margrethe II of Denmark. In the foreground the representative of Poland - Marek Krężałek (photograph by Den Gamle By)